

เชียงรายรำลึก: ฐานรากสู่อนาคตการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

เกิดชาย ช่วยบำรุง*

บทคัดย่อ

รายงานการวิจัยนี้เป็นการศึกษาผลงานวิจัย จำนวน 27 เรื่อง ของกลุ่มนักวิชาการ 27 กลุ่ม จาก 4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายโดยใช้เทคนิคการสังเคราะห์งานวิจัย (Synthesizing Research) ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ เพื่อรวบรวมองค์ความรู้และแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ได้แก่ 1) ภาพรวมทางการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย 2) บริบทด้านระบบขนส่งมวลชนเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย 3) ศักยภาพภาคีทางการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย 4) ผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย และ 5) การพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยว เพื่อเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน : เชียงราย-นครคุนหมิง ผลการศึกษาในครั้งนี้ทำให้เห็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ต่อไป

คำสำคัญ: เชียงราย การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

* คณบดีคณะการจัดการการท่องเที่ยว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
เลขที่ 118 หมู่ 3 ถนนเสรีไทย แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240
เมล: tedchoibamroong@hotmail.com

Chiang Rai: Tourism and Sustainability for Today and the Future

*Therdchai Choibamroong**

Abstract

This synthesis report is a result of a combination of twenty-seven relevant research projects which had been conducted by a group of twenty-seven academic researchers from four tourism related organizations in Chiang Rai Province. This paper aims to provide quality of material that contributes to body of knowledge and to facilitate the understanding and guidelines for developing sustainable tourism activity in Chiang Rai Province. The objectives can be divided into four main categories which are: 1) an overview of tourism management in Chiang Rai 2) Public Transportation of Chiang Rai 3) Potential and latency of tourism stakeholders in Chiang Rai 4) Tourism impacts in Chiang Rai 5) Development of tourism for international rout; Chiang Rai-Kunming. The findings from this research show guideline for developing sustainable tourism activities in Chiang Rai.

Keywords: *Chiang Rai, Sustainable Tourism*

* The Graduate School of Tourism Management (GSTM)
118 Moo 3, Sereethai Road, Klong-Chan, Bangkok, Bangkok 10240, THAILAND.
E-mail: tedchoibamroong@hotmail.com

บทนำ

รายงานวิจัยในหัวข้อ “เชิงรายรำลึก : ฐานรากสู่อนาคตการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน” เป็นผลของการสังเคราะห์งานวิจัย (Synthesizing Research) ของชุดโครงการธนาคารข้อมูลเพื่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ฐานอย่างยั่งยืน กรณีพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในจังหวัดเชียงราย โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เป็นผู้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัย จากการศึกษาข้อมูลพบว่า การท่องเที่ยวได้ส่งผลกระทบเชิงบวกให้กับจังหวัดเชียงรายอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดเงินหมุนเวียนในพื้นที่ มีการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น เช่น ที่พัก ร้านอาหาร สปา ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก เป็นต้น รวมทั้งทำให้วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดผลกระทบทางอ้อม ดังนั้น ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวหากจังหวัดเชียงรายได้ประยุกต์ใช้แนวคิดของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ระหนังกถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีต่อกระบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งประชาชนทุกภาคส่วนต้องได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคกัน รวมถึงมีการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ยังสามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศของท้องถิ่นนั้นไว้ได้จะก่อให้เกิดผลดีและนำพาการท่องเที่ยวก้าวเข้าสู่มิติความยั่งยืนได้ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีความสำคัญต่อจังหวัดเชียงรายหลายประการ อาทิเช่น ก่อให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ จะได้รับการปรับปรุงดูแลให้สะอาดและสวยงามอยู่เสมอ เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวกันมากขึ้น และยังก่อให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องแก่คนท้องถิ่น เช่น การผลิต ผลผลิตทางการเกษตร การขายอาหาร การขายของที่ระลึก การบริการที่พัก การนำเที่ยว ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการสร้างรายได้ให้กับคนท้องถิ่นรวมทั้งทำให้นักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกในการรักษาสีเขียวและสิ่งแวดล้อมอีกด้วย เหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเพื่อเป็นการรวบรวมองค์ความรู้และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายไปสู่ความยั่งยืนได้ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

การสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ดังนี้

1. เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย
2. เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว จังหวัดเชียงราย

ระเบียบวิธีวิจัย

การสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ เป็นการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายโดยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 รวบรวมงานวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว จังหวัดเชียงราย

ขั้นที่ 2 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในสองประเด็นที่สำคัญ คือ ระเบียบวิธีวิจัยและผลการศึกษา

ขั้นที่ 3 สังเคราะห์ผลที่ได้จากงานวิจัยโดยจัดแบ่งเป็น 5 หมวด

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. ข้อมูลของงานวิจัยที่ใช้ในการศึกษา

การสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 27 เรื่อง ของกลุ่มนักวิชาการ 27 กลุ่มจาก 4 หน่วยงาน ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

ตารางที่ 1: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จำนวน 13 โครงการ ดังนี้

ลำดับที่	นักวิจัยหัวหน้าโครงการ	ชื่อโครงการ
1	รศ.ดร. มามะ ชิตตะสังคะ	บทเรียนจากกระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวโดยภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อการจัดการเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนจังหวัดเชียงราย
2	ผศ.ดร. ชุกกลิน อุนวิจิตร	ศักยภาพและความต้องการในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น
3	ผศ.ดร. จิรภา คักดีกิตติมาลัย	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย
4	ผศ. ศรีสมร คุณากรบดีรินทร์	ศักยภาพและความพร้อมของร้านอาหารพื้นเมืองสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย
5	ดร. ประมินทร์ อริเดช	รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนจังหวัดเชียงรายกรณีเปรียบเทียบกับนครคุนหมิง
6	ดร. ประภาพรณ ไชยานนท์	ผลกระทบทางการท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงราย
7	ดร. พัฑฒน บุญยราศรี	ศักยภาพและความต้องการในการวางแผน และจัดการการท่องเที่ยวของภาคประชาสังคม และ NGO

ตารางที่ 1: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จำนวน 13 โครงการ ดังนี้ (ต่อ)

ลำดับที่	นักวิจัยหัวหน้าโครงการ	ชื่อโครงการ
8	อ. วิชกร นันตะยานา	แนวทางในการพัฒนาเมืองท่องเที่ยวคู่มือกับเมืองอุตสาหกรรม: กรณีศึกษาจังหวัดเชียงราย
9	อ. เฉลิมชัย คำแสน	พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย
10	อ. วิรุณศิริ ใจมา	ศักยภาพ บทบาท และความต้องการของภาคธุรกิจในพื้นที่จังหวัดเชียงรายในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด
11	อ. เกศกนก ชุ่มประดิษฐ์	อัตลักษณ์และภาพลักษณ์ของจังหวัดเชียงราย
12	อ. ศศิธร รุ่งกิจเลิศสกุล	แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย
13	อ. ปริญญา แก้วโพธิ์	การศึกษาหัตถกรรมและผลิตภัณฑ์พื้นบ้านในการสนับสนุนการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

ตารางที่ 2: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา วิทยาเขตเชียงราย 4 โครงการ ดังนี้

ลำดับที่	นักวิจัยหัวหน้าโครงการ	ชื่อโครงการ
1	ดร. สิริโสม พิเศษบุญเกียรติ	พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติในนครคุนหมิง มณฑลยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
2	อ. ประภาพร พนมไพร	ศึกษาทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อการต้อนรับของชาวเชียงราย
3	อ. รังสิต เสงแก้ว	การศึกษาผลกระทบทางการท่องเที่ยวที่มีต่อวิถีการดำเนินชีวิตของชนเผ่าจังหวัดเชียงราย: กรณีศึกษาเปรียบเทียบกับจังหวัดเชียงรายกับนครคุนหมิง
4	อ. ยุพิน หนีใจเจริญ	ศักยภาพและความพร้อมการนวดแผนไทยจังหวัดเชียงราย

ตารางที่ 3: มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง 9 โครงการ ดังนี้

ลำดับที่	นักวิจัยหัวหน้าโครงการ	ชื่อโครงการ
1	ดร. บุษบา สิทธิการ	ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนการท่องเที่ยว จังหวัดเชียงราย
2	อ. สุจิตราภา พันธุ์วิล	ศักยภาพและความต้องการในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดเชียงราย
3	อ. อรรวรรณ จำพูน	แนวทางการพัฒนาการตลาดของผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จังหวัดเชียงราย
4	อ. ศุภสิน สุริยะ	ศักยภาพผลิตภัณฑ์และบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดเชียงราย
5	อ. อาวีรัตน์ โกสิทธิ์	ปัญหาและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย
6	อ. ภัทรานิษฐ์ ศรีจันทร์พานิช	การศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมธรรมชาติจากการท่องเที่ยวบริเวณแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติของจังหวัดเชียงราย
7	อ. พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง	รูปแบบและแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบ้านศิลปินเชียงราย
8	อ. สุพรรณณิการ์ ขวัญเมือง	ศักยภาพและความพร้อมของการท่องเที่ยวเชิงสปา จังหวัดเชียงราย
9	พิมพ์พร ตรีสอน	ประสิทธิภาพของระบบขนส่งมวลชนเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

ตารางที่ 4: วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย 1 โครงการ ดังนี้

ลำดับที่	นักวิจัยหัวหน้าโครงการ	ชื่อโครงการ
1	อ. เพทาย บำรุงจิตต์	ศักยภาพและความพร้อมของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย

2. ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในงานวิจัยที่ศึกษา

งานวิจัยที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยส่วนใหญ่ใช้ระเบียบวิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก โดยมุ่งเน้นการทบทวน ประมวล วิเคราะห์ และสังเคราะห์ปัจจัยที่สำคัญ 3 บริบท อันเป็นรากฐานของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของจังหวัดเชียงราย ได้แก่

- (1) บริบทของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว
- (2) บริบทด้านระบบการวางแผน พัฒนา และจัดการการท่องเที่ยว
- (3) บริบทจัดการการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและเชิงสุขภาพ

ด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งถึงแม้ว่างานวิจัยเหล่านี้ได้เน้นหนักระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก แต่ก็พบว่า งานวิจัยย่อยหลายเรื่องใน 27 เล่มข้างต้นก็มีที่มาของฐานการวิจัยเชิงปริมาณร่วมด้วย เช่น การสำรวจเชิงพื้นที่ การเก็บข้อมูลเชิงสถิติ การเก็บแบบสัมภาษณ์ และการหาค่าความสัมพันธ์ทางสถิติ เป็นต้น

เนื้อหาที่ปรากฏในบทความวิจัยนี้ได้ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดหมวดหมู่ความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาของแต่ละกรณีศึกษาในรูปของการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) การสร้างบทสรุปที่อิงกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการระดมสมองสรุปได้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายอย่างยั่งยืนในท้ายสุด

บทสังเคราะห์การพัฒนาการท่องเที่ยวฉบับนี้ ประกอบด้วย เนื้อหา 6 หัวข้อหลัก ได้แก่

- หัวข้อที่ 1 บทนำ
- หัวข้อที่ 2 ภาพรวมทางการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย
- หัวข้อที่ 3 ผลสัมฤทธิ์ทางการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย
- หัวข้อที่ 4 ศักยภาพภาคีทางการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย
- หัวข้อที่ 5 ผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย
- หัวข้อที่ 6 การพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยว เพื่อเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน : เชียงราย-คุณหมิง ประเทศจีน

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

จากการสังเคราะห์ข้อค้นพบจากการศึกษาของ 27 โครงการวิจัยมีผลการศึกษาและข้อเสนอแนะที่สำคัญ ดังนี้

1. ภาพรวมทางการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

หัวข้อนี้มุ่งสะท้อนภาพรวมทางการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย โดยเรียนรู้จากกระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนของจังหวัดเชียงรายการประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย การเรียนรู้ในเงื่อนไขและข้อจำกัดในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย และแนวทางหรือรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย โดยมีเนื้อหาสรุป ดังนี้

1.1 บทเรียนจากกระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวโดยภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน จังหวัดเชียงราย

การเรียนรู้กระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง (ภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) อยู่บนรากฐานของความเข้าใจในศักยภาพทางการท่องเที่ยว

ของจังหวัดเชียงร่าย และความเชื่อมโยงการบูรณาการบทบาทหน้าทีและความร่วมมือของภาคีที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการทบทวนนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนที่เกี่ยวข้อง และการศีกษารูปแบบและแนวทางการพัฒนาการท่องเท่ยกในจังหวัดเชียงร่าย ซึ่งได้ผลสรุป ดังนี้

1.1.1 ศักยภาพด้านการท่องเท่ยกของจังหวัดเชียงร่าย

ความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเท่ยกของจังหวัดเชียงร่ายอยู่ที่ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งทรัพยากรธรรมชาติปริมาณมากและคุณภาพที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจการท่องเท่ยก และนโยบายหรือแผนการพัฒนาการท่องเท่ยกของจังหวัดเชียงร่ายมีข้อได้เปรียบหรือมีจุดเด่นที่เป็นโอกาสของจังหวัดในด้านต่าง ๆ เช่น 1. ด้านแหล่งท่องเท่ยก ได้แก่ มีแหล่งท่องเท่ยกที่สำคัญทางธรรมชาติและประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม คือ สามเหลี่ยมทองคำและแหล่งท่องเท่ยกใกล้เคียง มีแหล่งท่องเท่ยกทางธรรมชาติที่หลากหลายทั้งประเภทและจำนวน รวมถึงแหล่งท่องเท่ยกเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเชียงแสนและเวียงกาหลง 2. ด้านภูมิศาสตร์ ประกอบด้วย เป็นจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนบนและมีศักยภาพ มีสภาพอากาศหนาวเย็นในฤดูหนาวและมีทิวทัศน์สวยงาม อีกทั้งยังมีแม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำนานาชาติที่มีความงดงามและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว 3. ด้านการคมนาคมและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ มีการคมนาคมและสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ มีการพัฒนาเส้นทางคมนาคม ตลอดจนมีแหล่งซื้อขายสินค้าชายแดน 4. ด้านสัมพันธ์ภาพและความร่วมมือของประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ มีความร่วมมือกันของประเทศในเขตอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนบนในการส่งเสริมการท่องเท่ยก มีการพัฒนาในกลุ่มประเทศสี่เหลี่ยมและหกเหลี่ยมเศรษฐกิจ 5. ด้านการส่งเสริมจากภาครัฐ ได้แก่ มีแหล่งส่งเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษ การขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเท่ยกทั้งในระดับพื้นที่และประเทศอย่างต่อเนื่อง และรัฐมีนโยบายส่งเสริมทั้งในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน 6. ด้านความหลากหลายเชิงชาติพันธุ์วรรณา ได้แก่ มีแหล่งอารยธรรมชนเผ่าโดยมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย และมีสภาพความเป็นท่องถิ่นพื้นเมืองและล้านนาอยู่มาก

ศักยภาพทางการท่องเท่ยกของจังหวัดเชียงร่ายดั่งข้างต้น ยังประสบปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาแหล่งท่องเท่ยกทั้งในเขตเมืองและนอกเขตเมืองที่สำคัญในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย 1. ด้านการพัฒนาและการจัดการแหล่งท่องเท่ยก ได้แก่ ความชำรุดทรุดโทรมของแหล่งโบราณสถานและประวัติศาสตร์และขาดการอนุรักษ์คุ้มครอง แหล่งท่องเท่ยกทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมมีสภาพเสื่อมถอยและชำรุดทรุดโทรม ขาดการจัดการและดูแลรักษาแหล่งท่องเท่ยกให้อยู่ในสภาพน่าท่องเท่ยก สะอาด ปลอดภัย และมีภูมิทัศน์ที่สวยงาม 2. ด้านระบบพื้นฐานและสาธารณูปโภค ประกอบด้วย ระบบบริการพื้นฐานและแหล่งอำนวยความสะดวกยังไม่ครอบคลุมและเชื่อมโยงกันอย่างมีประสิทธิภาพมากพอ ระบบบริการพื้นฐานในแหล่งท่องเท่ยกมีไม่เพียงพอ ขาดการเชื่อมโยงกันอย่างมีประสิทธิภาพ ขาดความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเท่ยกใหม่ ๆ รวมทั้งระบบบริการพื้นฐาน

ในหมู่บ้านส่วนใหญ่ยังไม่เหมาะสม สาธารณูปโภคและการคมนาคม และการจัดการเรื่องความปลอดภัย ยังไม่ครอบคลุมเพียงพอและทั่วถึงแหล่งท่องเที่ยว 3. *ด้านบุคลากร* ประกอบด้วย ขาดบุคลากร การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ คนในชุมชนขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืน 4. *ด้านข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว* ได้แก่ ข้อมูลข่าวสารด้านแหล่งท่องเที่ยวมีไม่เพียงพอ โดยเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่เป็นภาษาต่างประเทศ ขาดข้อมูล วิธีการท่องเที่ยวอย่างอนุรักษ์เป็นผลให้ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและวัฒนธรรมถูกทำลายอย่างมากและรวดเร็ว ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ ชนเผ่ามีน้อยและไม่หลากหลาย ขาดการวิจัยการจัดการระบบข้อมูลข่าวสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ครบวงจรไม่ต่อเนื่องและไม่มีการติดตามผล 5. *ด้านความรู้ความเข้าใจ* ได้แก่ ขาดความเข้าใจ ผลกระทบและการรักษารูปแบบการท่องเที่ยวเยี่ยมชมวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์และการจัดการให้มีความยั่งยืน 6. *ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์* คือ ขาดการจัดการด้านการตลาดและการ ประชาสัมพันธ์ที่มีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ 7. *ด้านความร่วมมือและการประสานงาน* ประกอบด้วย ขาดการประสานงานที่ดีระหว่างองค์กรภาครัฐ เอกชน และชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบ บูรณาการ 8. *ด้านสัมพันธภาพและความร่วมมือของประเทศเพื่อนบ้าน* ได้แก่ เงื่อนไข กฎเกณฑ์ นโยบายประเทศเพื่อนบ้านไม่ชัดเจนทำให้ไม่เอื้อต่อข้อตกลงและความร่วมมือซึ่งกันและกัน ความแตกต่างด้านเศรษฐกิจและระดับการพัฒนาของประเทศต่าง ๆ ในอนุภูมิภาคเกิดเป็นปัญหา ด้านความร่วมมือและปัญหาการจัดการและจัดสรรผลประโยชน์ร่วม รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านยังขาด เสถียรภาพทางการเมืองและความมั่นคงภายใน 9. *ด้านภาพลักษณ์พื้นที่* คือ มีปัญหาด้านยาเสพติด ที่มีผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยว 10. *ด้านคู่แข่งขั้น* ได้แก่ การมีคู่แข่งที่มีสินค้าคล้ายคลึง กันเนื่องจากความใกล้ชิดของภูมิภาค ทำให้สินค้าการท่องเที่ยวของประเทศเพื่อนบ้านต่างมีรูปแบบ จากธรรมชาติและวัฒนธรรมที่มีลักษณะโดยรวมเหมือนกัน ในขณะที่เชียงรายนังไม่มีสินค้าที่โดดเด่น เมื่อเทียบกับเพื่อนบ้าน เนื่องจากเพื่อนบ้านต่างก็มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลกหรือสิ่งมหัศจรรย์ ของโลก เช่น ลาวมีเมืองหลวงพระบาง เวียดนามมีฮาลองและฮอยอัน กัมพูชามีนครวัด จีนมีกำแพง เมือง เป็นต้น 11. *ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว* ได้แก่ ไม่ได้รับการระบุเป็นจังหวัดท่องเที่ยวหลัก ในการพัฒนาการท่องเที่ยวตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และขาดงบประมาณเพื่อ พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่รองรับการลงทุนการค้าและการท่องเที่ยว องค์กรหลาย ๆ แห่ง ในพื้นที่ยังไม่เห็นความสำคัญและขาดศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงรุก 12. *ด้านการพัฒนา ผลิตภัณฑ์* ได้แก่ ขาดการพัฒนาในรูปแบบสินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น ทำให้ตลาดสินค้าของที่ระลึกขาดความน่าสนใจ 13. *ด้านอัตลักษณ์พื้นที่* ได้แก่ การรับวัฒนธรรมใหม่ ทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นเริ่มเลือนหาย

1.1.2 ทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยว

1.1.2.1 รูปแบบการท่องเที่ยวเชียงราย ปัจจุบันมีด้วยกัน 2 รูปแบบหลัก คือ

1) เชียงรายมีการสนองตอบความต้องการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในรูปแบบมวลชน (Mass Tourism) ซึ่งมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในฤดูกาลท่องเที่ยว (High Season)

2) การท่องเที่ยวในรูปแบบความสนใจเฉพาะกลุ่ม (Niche Market) เป็นการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มเล็กหรือกลุ่มพิเศษ ต้องการกิจกรรมการท่องเที่ยวเฉพาะของกลุ่มตน เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นต้น

รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันที่สำคัญที่สุด คือ การทำให้แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ซึ่งควรประกอบไปด้วยประเด็นสำคัญ ได้แก่

- 1) มีทรัพยากรบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ รวมทั้งประชาชนท้องถิ่นที่มีคุณภาพ คือ มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ จริยธรรมและคุณธรรม ซึ่งอาจส่งเสริมได้ด้วยการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- 2) มีชื่อเสียงด้านการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ปลอดภัย
- 3) มีระบบผลิตและควบคุมคุณภาพแบบองค์รวม (TQM)
- 4) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวต้องให้ความร่วมมือกันทั้งภาครัฐบาล เอกชน ชุมชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง
- 5) การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนที่เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการกำหนดนโยบายไปจนถึงวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมกับชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ โดยใช้กระบวนการ DIBE กล่าวคือ เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มวางแผนปฏิบัติ (Decision Making) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามกำลังความสามารถ (Implementation) การแบ่งปันผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกัน (Benefit Sharing) และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล (Evaluation)

1.1.2.2 รูปแบบการท่องเที่ยวเชียงรายในอนาคต

สภาพการณ์ของจังหวัดเชียงรายทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมกำลังมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาค เชียงรายจึงควรปรับเปลี่ยนรูปแบบทางการท่องเที่ยวเพื่อให้ได้นักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีกำลังซื้อสูง มีแรงจูงใจในการใช้เวลาท่องเที่ยวในเชียงรายให้สูงขึ้น โดยสามารถคงรูปแบบการท่องเที่ยวทั้ง 2 รูปแบบที่มีอยู่ในปัจจุบันไว้ แต่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องการบริหารจัดการให้เป็นไปในทิศทางของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนให้มากขึ้น โดยอาศัยอำนาจแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อการคุ้มครองทรัพยากรท่องเที่ยวและการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบให้เหมาะสมกับแนวโน้มของการท่องเที่ยวในอนาคต ทั้งด้านการรองรับและการพัฒนาบุคลากร โดยสาระในการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวของเชียงราย ได้แก่

- 1) ควรมีการจำกัดปริมาณนักท่องเที่ยวและช่วงเวลาเยี่ยมชมอย่างเข้มงวดในกลุ่มการท่องเที่ยวแบบมวลชน โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความอ่อนไหวสูง เช่น อุทยานแห่งชาติ เป็นต้น
- 2) ควรมีการตั้งระบบมาตรฐานควบคุมทรัพยากรการท่องเที่ยวและการบริการ
- 3) ควรมีการปฐมนิเทศนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดูแลแต่ละแหล่งท่องเที่ยวต้องเข้ามามีบทบาทในการสร้างความรู้ความเข้าใจ เช่น การจัดทำแผนพับประชาสัมพันธ์ การอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว การสร้างจิตสำนึกในการท่องเที่ยวอย่างรู้ค่า รักษาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น
- 4) ควรมีการกำหนดพื้นที่สงวนสำหรับรักษาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อรองรับการขยายตัวของสังคมเมืองและภาคอุตสาหกรรม
- 5) ควรมีศูนย์สารสนเทศเพื่อบริการการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ
- 6) ควรมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับทุกกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพ
- 7) ควรสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความใกล้ชิดกับวัฒนธรรมไทย
- 8) ควรมีศูนย์บริการรับเรื่องราวร้องเรียนการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงราย

1.1.2.3 เจ็อนไขและปัญหาลู่ปรสรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรราย

การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรรายมีการกำหนดแผนงานและโครงการจากหลายหน่วยงานแต่ไม่มีการนำแผนงานและโครงการลงสู่การพัฒนาการอย่างยั่งยืน กล่าวคือ จังหวัดเชียงรรายยังไม่สามารถแสดงเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวในภาคเหนือตอนบน ทำให้ผู้มาเยือนขาดเป้าหมายทิศทางการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรรายอย่างชัดเจน ซึ่งองค์กรเอกชนที่ดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวไม่สามารถคาดประมาณการผลิต เช่น สินค้าของที่ระลึกหรือผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวเพื่อเป็นรายได้ที่แน่นอนจังหวัดเชียงรรายจึงอาจเป็นเพียงจังหวัดที่นักท่องเที่ยวแวะผ่านมาเที่ยวแบบระยะสั้น ทั้งที่สภาพทางภูมิศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติเอื้อต่อการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงได้

1.1.3 ข้อเสนอแนะการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการจัดการเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนจังหวัดเชียงราย

จากการศึกษา พบว่า คณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ยังไม่สามารถกำหนดนโยบายและการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการจัดการเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สาเหตุเนื่องจากโครงสร้างของคณะกรรมการที่มีจำนวนมาก ผู้แทนคณะกรรมการแต่ละหน่วยงานจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเฉพาะกิจในส่วนของหน่วยงานตนเอง ซึ่งไม่สามารถประสานการวางแผนในเชิงบูรณาการในเชิงพื้นที่ของจังหวัดเชียงราย อีกทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเฉพาะการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเฉพาะเขตรับผิดชอบ ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นขาดความสำนึกในการเป็นเจ้าของโดยเข้าใจว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นเรื่องของนโยบายของฝ่ายรัฐหรือภาคธุรกิจเอกชนเป็นฝ่ายเข้ามาสีบทบาทดำเนินกิจการในท้องถิ่นของตน

ข้อเสนอแนะการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการจัดการเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนของจังหวัดเชียงราย มีดังนี้

- 1) มุ่งเน้นการวางแผนจากระดับล่างสู่ระดับบน
- 2) ให้ความสำคัญกับการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว
- 3) มุ่งผลักดันมาตรการในการกำหนดกรอบนโยบาย แผนงาน และแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายแบบบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วน

2. บริบทด้านระบบขนส่งมวลชนเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

หัวข้อนี้เป็นการศึกษาศักยภาพและความพร้อมระบบขนส่งมวลชนในจังหวัดเชียงราย ดังนี้

2.1 ประสิทธิภาพของระบบขนส่งมวลชนเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

2.1.1 การเดินทางสู่เชียงราย

การเดินทางสู่เชียงราย นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงเชียงรายได้รวดเร็วที่สุดทางเครื่องบิน โดยเชียงรายมี 2 สนามบิน แห่งหนึ่งนั้นเป็นสนามบินที่ใช้ในราชการกองทัพอากาศตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองเชียงรายและอีกแห่งเป็นสนามบินพาณิชย์ตั้งอยู่บริเวณตำบลบ้านดู่ อำเภอเมืองสามารถรองรับเครื่องบินโดยสารขนาดใหญ่ที่บินระหว่างประเทศได้ มีการติดตั้งอุปกรณ์เครื่องมือสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและทันสมัย ซึ่งการคมนาคมสามารถแบ่งเป็น 3 แบบ คือ

- การคมนาคมทางอากาศ

แต่ละวันมีเที่ยวบินสู่จังหวัดเชียงราย จำนวน 10 กว่าเที่ยวบินตามความต้องการของแต่ละฤดูกาล โดยแยกเป็นการเดินทางจากกรุงเทพฯ-เชียงราย และ เชียงราย-กรุงเทพฯ เป็นหลัก สายการบินที่เปิดให้บริการในปัจจุบัน คือ การบินไทย สายการบินแอร์เอเชีย และสายการบินวัน ทู โก (บริษัท ทำอากาศยานไทย จำกัดมหาชน) ที่ผ่านมาเคยมีการจัดเที่ยวบินระหว่างเชียงรายและเชียงใหม่ แต่ต้องยกเลิกไปเพราะไม่คุ้มค่าทางการลงทุน เนื่องจากต้นทุนสูงใช้เวลาเวลานาน มีความไม่แน่นอนทำให้ประชาชนไม่นิยม ปัจจุบันทำอากาศยานเชียงรายรองรับการขนส่งผู้โดยสารเป็นหลัก และเป็นการขนส่งภายในประเทศ

- การคมนาคมทางน้ำ

การคมนาคมทางน้ำเป็นการขนส่งและเดินทางโดยใช้แม่น้ำโขงหรือแม่น้ำล้านช้าง ซึ่งเป็นแม่น้ำสายนานาชาติที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ นิเวศวิทยา มานุษยวิทยา และสังคม-วัฒนธรรม จังหวัดเชียงรายมีท่าเทียบเรือที่อำเภอเชียงแสนและเชียงของ ส่วนใหญ่เป็นการขนส่งระหว่างประเทศ ท่าเทียบเรือที่อำเภอเชียงแสนใช้สำหรับการติดต่อกับประเทศจีนตอนใต้ และบริเวณสามเหลี่ยมทองคำของพม่า ส่วนท่าเทียบเรือที่อำเภอเชียงของใช้ติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่เมืองห้วยทราย แต่มักใช้ในการขนส่งสินค้า มากกว่าการขนส่งผู้โดยสาร

- การคมนาคมทางบก

การคมนาคมทางบก ได้แก่ การเดินทางโดยรถยนต์หรือรถโดยสารประจำทาง และการเดินทางโดยรถไฟ

สำหรับการคมนาคมโดยทางรถไฟสู่ภาคเหนือตอนบน มีเส้นทางหลักเพียงเส้นทางเดียว โดยเริ่มต้นจากกรุงเทพมหานคร คือ เส้นทางกรุงเทพฯ-อยุธยา-ลพบุรี-นครสวรรค์-พิจิตร-พิษณุโลก-อุตรดิตถ์-เด่นชัย-ลำปาง-เชียงใหม่ ที่ใช้ทั้งการขนส่งผู้โดยสารและการขนส่งสินค้า

2.1.2 ระบบคมนาคมเชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน

การเชื่อมต่อการคมนาคมกับประเทศเพื่อนบ้านจากจังหวัดเชียงราย สามารถเชื่อมต่อไปยังประเทศสหภาพพม่า ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนโดยสามารถเชื่อมโยงการคมนาคมได้ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ได้แก่

1. ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า

เขตเศรษฐกิจพิเศษอำเภอแม่สาย ติดต่อกับเมืองท่าหลักของสหภาพพม่า โดยสะพานข้ามแม่น้ำสายที่ปลายทางหลวงหมายเลข 1 ตามทางหลวงสายเอเชียหมายเลข R3B สำหรับการคมนาคมทางน้ำ ทำได้โดยใช้แม่น้ำโขงเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าจากอำเภอเชียงแสนถึง

เมืองยอนของสหภาพพม่าเป็นเส้นทางหลัก

2. ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

การเดินทางไปยังสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สามารถใช้การสัญจรทางน้ำ โดยใช้ท่าเรือบักจากบริเวณอำเภอเชียงของไปยังเมืองห้วยทรายแขวงบ่อแก้วและใช้ทางหลวงหมายเลข R3A ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อเดินทางไปเมืองหลวงน้ำทา แล้วเข้าสู่ประเทศจีนตอนใต้ ส่วนประชาชนในพื้นที่มักใช้เรือหางยาววิ่งรับ-ส่งผู้โดยสารและสินค้าระหว่างอำเภอเชียงของประเทศไทยกับเมืองห้วยทรายของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้านการขนส่งทางเรือระหว่างอำเภอเชียงแสนกับเมืองต้นผึ้งของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวยังมีปริมาณน้อย

3. ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

ปัจจุบันการเดินทางจากจังหวัดเชียงรายไปยังประเทศจีน ทำได้ 2 ระบบ ได้แก่

- การคมนาคมขนส่งทางน้ำ ใช้แม่น้ำโขงขนส่งสินค้าระหว่างไทย-จีน ซึ่งสามารถเดินเรือได้ประมาณ 8 เดือนต่อปี ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 2 วัน ลักษณะแม่น้ำโขงจะมีเกาะแก่งมาก ทำให้ยากลำบากต่อการเดินทางและต้องใช้พนักงานเดินเรือที่มีความชำนาญ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการคมนาคมขนส่งทางน้ำเน้นการขนส่งสินค้ามากกว่าการขนส่งมวลชน

- การคมนาคมขนส่งทางบก สามารถเลือกการเดินทางโดยใช้เส้นทางผ่านประเทศสหภาพพม่า ด้วยทางหลวงหมายเลข R3B จากท่าขี้เหล็กไปยังเชียงตุงและเข้าสู่ประเทศจีนหรือทางสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ใช้ทางหลวงหมายเลข R3A จากเมืองห้วยทรายแขวงบ่อแก้ว ไปยังเมืองหลวงน้ำทา เข้าสู่ประเทศจีนได้

2.1.3 ประสิทธิภาพของระบบขนส่งมวลชนในจังหวัดเชียงราย

เชียงรายเป็นหนึ่งในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบนมีเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาในอนาคตโดยกำหนด “แผนยุทธศาสตร์เชียงราย” ซึ่งมีเป้าหมายให้เชียงรายเป็นศูนย์กลางการพัฒนาในอนาคตลุ่มแม่น้ำโขงตอนบน เชื่อมกับเมืองสำคัญในภูมิภาคนี้ ได้แก่ เชียงใหม่-เชียงราย-เชียงตุง-เชียงรุ่ง-เชียงทอง (หลวงพระบาง) หรือเรียกสั้น ๆ ว่า “ยุทธศาสตร์ 5 เชียง” (สำนักงานคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก อ่างอิงใน พิมพร ตรีสอน และคณะ, 2550) ยุทธศาสตร์หนึ่งที่น่าสนใจ คือ การพัฒนาจังหวัดเชียงรายให้เป็นศูนย์กลางการขนส่งสินค้าทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจชายแดน และการลงทุนเพื่อผลิตสินค้าส่งออก นอกจากนี้ มุ่งไปที่การส่งเสริมให้เชียงรายเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวระหว่างประเทศเพื่อนบ้านในอนาคตลุ่มแม่น้ำโขงตอนบน

2.1.3 ปัญหาด้านระบบขนส่งมวลชนในจังหวัดเชียงราย

จากทัศนคติและความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นในจังหวัดเชียงรายด้านงานขนส่งมวลชนทางบก ทำให้ทราบข้อมูลที่เป็นปัญหา ดังนี้ 1) แนวคิดริเริ่มให้มีโครงการรถไฟฟ้ารอบเมืองไม่ได้รับการตอบสนอง 2) ความไม่คุ้มค่าและไม่สามารถจัดบริการได้ตรงตามเวลาที่กำหนดไว้ 3) ขาดผู้ลงทุนในระบบขนส่งมวลชน 4) ปัญหาขาดแคลนลานจอดรถ 5) ปัญหาการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 6) ปัญหาการให้บริการ 7) ปัญหาความไม่พอเพียงของยานพาหนะ 8) ปัญหาด้านสภาพของยานพาหนะ 9) ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมของสถานีขนส่ง 10) ปัญหาการขาดแคลนและอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก 11) ปัญหายาเสพติดจากชายแดน และการขนส่งสินค้าหนีภาษีจากประเทศจีน รวมถึงการขนส่งแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และความไม่ปลอดภัยจากเหตุการณ์ความไม่สงบในประเทศเพื่อนบ้าน 12) การคมนาคมทางเลือก

2.1.4 ข้อเสนอแนะการพัฒนาาระบบขนส่งมวลชนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

การจัดการระบบขนส่งมวลชน เพื่อการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ มีประเด็นที่ควรให้ความสำคัญและนำไปดำเนินการได้ ดังนี้

- จัดการให้รถสองแถววิ่งตามเส้นทางสัมปทานอย่างเคร่งครัด และการควบคุมการเพิ่มจำนวนรถสองแถวอย่างเหมาะสมกับปริมาณนักท่องเที่ยวและความต้องการของตลาดท่องเที่ยว
- การรณรงค์ตรวจสภาพรถสองแถวให้อยู่ในสภาพที่ดีเหมาะสมต่อการวิ่งรับส่งผู้โดยสาร
- พัฒนาผู้ใช้รถใช้ถนนอย่างต่อเนื่อง เช่น จัดอบรมเรื่องการจราจรและมารยาทการขับขี่และใช้มาตรการระยะยาว เพื่อรองรับการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยว
- พัฒนาระบบขนส่งมวลชนสาธารณะอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพและเป็นทางเลือกแก่นักเดินทางอย่างหลากหลาย
- เปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาลงทุนระบบขนส่งมวลชนสาธารณะให้มากขึ้น
- การควบคุมและประกาศมาตรฐานเพื่อป้องกันการโก่งราคาของการใช้บริการยานพาหนะ เพื่อเป็นหลักประกันนักท่องเที่ยว

3. ศักยภาพภาคีทางการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

ภาคธุรกิจ ในจังหวัดเชียงราย มีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งจากการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ศักยภาพ บทบาท และความต้องการของภาคธุรกิจในการมีส่วนร่วมพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

จากการสังเคราะห์งานวิจัยและการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมด้วยการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก ทำให้ได้ข้อสรุปที่เป็นประเด็นที่น่าสนใจในศักยภาพและบทบาทของภาคธุรกิจในการให้บริการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางพัฒนาปรับปรุงและประสานความร่วมมือระหว่างภาคีได้มากขึ้น ทั้งด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยว และของการมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของเชียงราย ดังนี้

ภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) มีศักยภาพและความต้องการในการวางแผนการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับปานกลางโดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

หน่วยงานทุกภาคส่วนควรให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อให้ภาคประชาสังคมได้ตระหนักในบทบาทและหน้าที่ของตน เพื่อที่จะสามารถวางแผนด้านการท่องเที่ยวในโอกาสต่อไป

4. ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวที่มีต่อจังหวัดเชียงราย

การศึกษานี้มุ่งเน้นศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ซึ่งในส่วนของผลกระทบแง่ลบ จะเป็นข้อมูลอันเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพึงใช้สร้างความเข้าใจร่วมกัน เพื่อดำเนินการพัฒนาใด ๆ ที่ต้องคำนึงการป้องกันผลกระทบหรือแก้ไขปัญหาด้านลบให้ได้มากที่สุด ในขณะที่เดียวกัน ควรนำข้อมูลนี้มาประกอบการดำเนินการส่งเสริมและมุ่งรักษาจุดต่างของแหล่งท่องเที่ยวอันเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดเชียงรายให้คงไว้ซึ่งการท่องเที่ยวทางธรรมชาติไว้อย่างยั่งยืน

4.1 ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมธรรมชาติจากการท่องเที่ยวบริเวณแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ

การศึกษางานวิจัยที่กล่าวถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมธรรมชาติจากการท่องเที่ยวบริเวณแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ พบว่า

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาตินั้นเป็นเป็นอีกหนึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวของเชียงรายที่มีความโดดเด่น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ได้รับความนิยม อาทิ น้ำตกขุนกรณ์ วนอุทยานภูชี้ฟ้า อุทยานแห่งชาติดอยหลวง บ่อน้ำร้อนธรรมชาติ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองบงคาย นับตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน โดยถือเป็นจุดหมายปลายทางอันดับต้น ๆ ของนักท่องเที่ยวที่มาเยือนจังหวัดเชียงราย ซึ่งทำให้เกิดธุรกิจท่องเที่ยวและบริการในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติดังกล่าวขึ้นมามากมาย อย่างไรก็ตาม

ก็ตาม ผลการสำรวจโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. 2540 พบว่า ภาคเหนือตอนบนมีแหล่งเที่ยวเสื่อมโทรมถึงขั้นวิกฤติมากถึง 34 แหล่ง จากแหล่งทั่วประเทศโดยพบในจังหวัดเชียงราย 11 แห่ง ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติจนยากที่จะบำรุงรักษาให้กลับคืนสู่สภาพเดิมได้

4.2 ประมวลปัญหาสำคัญของผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว

จากกรณีศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมต่อแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของจังหวัดเชียงรายทั้ง 5 แหล่ง ได้แก่ วนอุทยานภูชี้ฟ้า เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองบงคาย อุทยานแห่งชาติดอยหลวง น้ำตกขุนกรณ์ และบ่อน้ำร้อนห้วยหมากเสียม สามารถสรุปผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่ศึกษาได้ ดังนี้ 1) วนอุทยานภูชี้ฟ้าที่ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมทุกด้าน ยกเว้นผลกระทบที่มีต่อสัตว์ป่า 2) เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองบงคาย มีผลกระทบเพียงด้านเดียว คือ การนำพันธุ์ปลาต่างถิ่นเข้ามาในพื้นที่ 3) น้ำตกขุนกรณ์ มีผลกระทบสิ่งแวดล้อมในบริเวณเขตให้บริการ คือ ปัญหาการจราจรติดขัด ปัญหาขยะ และเสียงดัง 4) บ่อน้ำร้อนห้วยหมากเสียม มีผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านมลพิษทางเสียงและความไวรั้นัยของนักท่องเที่ยว เช่น การใช้บ่อน้ำร้อนสาธารณะ 5) อุทยานแห่งชาติดอยหลวง มีผลกระทบในพื้นที่ คือ ปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้นในช่วงเทศกาลและการเหยียบย่ำพรรณไม้พื้นล่าง

ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในพื้นที่กรณีศึกษาทั้ง 5 แหล่ง สามารถสรุปได้ ดังนี้

- 1) พื้นที่วนอุทยานภูชี้ฟ้ามีผลกระทบสิ่งแวดล้อมมากกว่าแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นอุทยานแห่งชาติ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เนื่องจากมีกฎระเบียบที่เข้มงวดน้อยกว่า
- 2) ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในพื้นที่น้ำตกขุนกรณ์ จะเกิดขึ้นที่เขตบริการซึ่งดูแลโดยองค์การบริหารส่วนตำบลมากกว่าเขตอนุรักษ์ที่ได้รับการดูแลโดยเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ
- 3) ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในทุกพื้นที่ เกิดขึ้นในช่วงที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเยือนมาก ได้แก่ ช่วงเทศกาลท่องเที่ยวประจำปี เช่น ปริมาณขยะของอุทยานแห่งชาติดอยหลวงมีมากในช่วงเทศกาลสงกรานต์และปีใหม่

4.3 สรุปผลกระทบทางการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

ปัญหาจากการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายมีผลกระทบทั้งแง่บวกและแง่ลบต่อพื้นที่และชุมชน ผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และฐานทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้การเกิดผลกระทบแง่ลบมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการจัดการดูแลอย่างเป็นระบบ มีการบูรณาการงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันและเร่งสร้างต้นแบบการประสานความร่วมมือของรัฐ ชุมชน ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว ซึ่งจะสามารถจัดการและป้องกันผลกระทบแง่ลบได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4.3.1 การเปลยึนแปลงทางธรรมชาติและการกระทำของมนุษย์เป็นปัจจัยหลักของผลกระทบด้านลึงแวดล้อม

การทอเทยในเชิงราย มีปัจจัยที่ก่อผลกระทบต่อทรัพยากรการทอเทยอยู่ด้วยกัน 2 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ปัจจัยด้านการเปลยึนแปลงตามธรรมชาติ และปัจจัยด้านการกระทำของมนุษย์ ซึ่งทั้ง 2 ปัจจัยนี้ ก่อให้เกิดปัญหาสำคัญตามมามาก โดยแต่ละปัญหามีต้นเหตุหรือที่มาจาก 5 มูลเหตุสำคัญ ได้แก่ นักทอเทย เจ้าของพื้นที่ ผู้ประกอบการหรือนักลงทุน ผู้ให้บริการ และปัญหาทางด้านการจัดการ

4.3.2 ลึงแวดล้อมเป็นทุนสำรองที่สำคัญของการทอเทยที่ยังยึน

ผลกระทบจากการทอเทยที่มีต่อลึงแวดล้อม นับเป็นปัญหาสำคัญอันดับแรกที่จะต้องบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาให้ได้เร็วที่สุด เพื่อไม่ให้ปัญหาสะสมพอกพูน ทั้งยังเป็นการลดผลกระทบที่กำลึงเกิดขึ้นและป้องกันผลกระทบระยะยาว เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติและลึงแวดล้อมเป็นทุนสำรองที่สำคัญที่สุดของการทอเทยแบบยึน จึงมีข้อเสนอแนะว่า งานวิจัยในอนาคตที่ควรศึกษาเพิ่มเติมและต่อยอดงานวิจัยออกไปอีก คือ ควรมีการศึกษาเชิงลึกกับพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นการเฉพาะ เพื่อให้สามารถศึกษาได้ครอบคลุมผลกระทบด้านลึงแวดล้อมทั้ง 4 ด้าน ด้านกายภาพ ด้านชีวภาพ ด้านคุณค่าการใช้ประโยชน์และด้านคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต ทั้งมีเพื่อต่อยอดการศึกษาวิจัยให้มีความสมบูรณ์และครบถ้วนยึนขึ้น นอกจากนั้น การศึกษาผลกระทบหรือการเปลยึนแปลงด้านลึงแวดล้อมชีวภาพ ควรศึกษาในเชิงปริมาณร่วมด้วยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำ เช่น การศึกษาปริมาณสัตว์ป่าและพรรณไม้แต่ละชนิด ซึ่งต้องการสถิติและฐานข้อมูลทุติยภูมิที่ต้องการ เกิดจากการเก็บรวบรวมไว้อย่างสม่ำเสมอเป็นระยะเวลาานพอแก่การวิเคราะห์และสังเคราะห์ได้ เพื่อที่จะสามารถเปลยึนเทียบการเปลยึนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างเด่นชัดว่า เมื่อมีการทอเทยเกิดขึ้นในพื้นที่แล้ว จะส่งผลอย่างไรต่อการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของปริมาณพืชและสัตว์

5. การพัฒนาและการจัดการการทอเทยเพื่อเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน เชียงราย-คุนหมึง ประเทศจีน

5.1 ความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยง

หากมองย้อนมายังการทอเทยของจังหวัดเชียงราย ซึ่งรัฐบาลและผู้บริหารทุกระดับในจังหวัดเชียงรายได้มุ่งมั่นที่จะส่งเสริมเชียงรายให้เป็นประตูการค้าเชื่อมโยงกับจีนและเป็นศูนย์กลางเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ส่งผลให้เชียงรายซึ่งเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพทางภูมิศาสตร์ที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน 3 ประเทศแล้ว ยังมีของดี 7 อย่าง ได้แก่ มีวัฒนธรรมดี ลึงแวดล้อมดี อาหารดี ชุมชนดี ประชาชนดี สุขภาพดี และใครเยือนเชียงรายแล้วโชคดี ดังนั้น ทุกภาคส่วนจึงร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาจังหวัดได้ว่า “เชียงราย: ประตูทองของวัฒนธรรมล้านนาและการค้าสู่สากล”

คุนหมิง เป็นเมืองหลวงของมณฑลยูนนาน เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวและศูนย์กลาง การบินที่สำคัญ นอกจากนี้ มณฑลยูนนานได้พัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็วทุกด้าน เพื่อรองรับการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จากความหลากหลายทางวัฒนธรรมและ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม ทำให้มณฑลยูนนานได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ทางตอนใต้ของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ตั้งแต่ปี 1978 อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเติบโตขึ้น อย่างรวดเร็วทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งภายในและระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เช่น สิงคโปร์ ญี่ปุ่น มาเลเซีย เยอรมนี ฝรั่งเศส อิตาลี ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ฮองกง ไต้หวัน และประเทศไทย

มิตีสัมพันธ์: การท่องเที่ยวเชียงราย-คุนหมิง

จากข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายและการท่องเที่ยวในคุนหมิง สามารถสรุปได้ว่า ลักษณะทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยว และความ เป็นมาของชนชาติมีความคล้ายคลึงกัน สำหรับแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายและคุนหมิง สามารถจัดประเภทของสินค้าการท่องเที่ยวได้ 3 ประเภท ดังนี้

- 1) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ป่าหิน (Stone Forest) ถ้ำอาลู (Alu Caves)
- 2) แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณสถาน เช่น วัดจินเตียน หรือตำหนักทอง วัดหยวนตง (Yuantongsi) ประตูมังกร (The Dragon Gate)
- 3) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้แก่ ชนกลุ่มน้อยในมณฑลยูนนาน

5.2 พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติอื่น ๆ ในนครคุนหมิง มณฑลยูนนาน

การศึกษางานวิจัยที่เปรียบเทียบพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ พบว่า มีลักษณะส่วนใหญ่คล้ายกัน แต่ที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด คือ มาตรฐาน การครองชีพของนักท่องเที่ยวต่างชาติมีสูงกว่านักท่องเที่ยวชาวไทยทั้งปัจจัยด้านอายุ รายได้ จำนวน ประเทศที่ต้องการไปท่องเที่ยว ตลอดจนพฤติกรรมการใช้จ่าย จะใช้จ่ายเกือบทุกประเภทในลักษณะที่ ไม่แตกต่างกัน ทั้งการซื้อสินค้าที่ระลึก ทักษะศึกษา อาหารและเครื่องดื่ม ค่าเดินทางในแหล่งท่องเที่ยว และเพื่อการบันเทิงพักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น

สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเพื่อซื้อสินค้าที่ระลึก และเพื่อพักผ่อน สำหรับอายุของนักท่องเที่ยวชาวไทยมักเป็นวัยกลางคนหรือวัยทำงาน ดังนั้น จึงมี วัตถุประสงค์เพื่อมาเที่ยวเฉพาะคุนหมิงเท่านั้นเนื่องจากติดภารกิจในการทำงานและการประกอบอาชีพ

นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบความต้องการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและ ชาวต่างชาติ พบว่า ส่วนใหญ่มีการดำเนินการด้านการบริการอยู่แล้ว แต่ต้องการให้เกิดการพัฒนา

มาตรฐานด้านการบริการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น เช่น เรื่องมาตรฐานความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและ สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม สนามบิน การคมนาคมขนส่ง และการติดต่อ สื่อสารที่รวดเร็ว เป็นต้น แต่ที่แตกต่างอย่างเห็นได้ชัด คือ ความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ด้านภาษาสากลที่ใช้ในการสื่อสาร และต้องการที่จะเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวเอเชียมากกว่าสินค้าและบริการท่องเที่ยว ส่วนความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยต้องการมาท่องเที่ยวต่างประเทศเพราะ เป็นค่านิยมของคนไทยที่ถูกปลูกฝังในเรื่องความเจริญของต่างประเทศด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

การเปรียบเทียบความต้องการท่องเที่ยวระหว่างนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาว ต่างชาติในนครคุนหมิง มณฑลยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน พบว่า ความต้องการท่องเที่ยว ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติมีความสัมพันธ์กับพิธีการเข้าเมืองที่สะดวกและรวดเร็ว มาตรฐานของการให้บริการของรถรับจ้างด้านจรรยาบรรณ ราคา และความปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สินความสะดวกสบายในการเดินทาง เช่น มีป้ายบอกเส้นทางท่องเที่ยวที่ชัดเจน ควรจัดมาตรฐานของแหล่งบันเทิงยามราตรี เช่น ความปลอดภัยและความสะอาด มาตรฐานความ สะดวกสบาย และการให้บริการในการซื้อสินค้าและของที่ระลึก เช่น เรื่องปริมาณและคุณภาพ และการจัดให้มีเส้นทางเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างคุนหมิงกับเชียงรายและจังหวัดใกล้เคียง ในประเทศไทย

ส่วนความต้องการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติมีความสัมพันธ์ กับการให้บริการข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยและรวดเร็ว การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกของโรงแรม/ที่พัก ที่รวดเร็วและประทับใจ มาตรฐานการบริการของโรงแรมต้องปลอดภัยและรวดเร็ว มาตรฐานการจัด ระบบจราจรในเขตท่องเที่ยวที่ปลอดภัยและรวดเร็วและหากมีการจัดแพ็คเกจการท่องเที่ยวดังกล่าว พบว่า นักท่องเที่ยวทั้ง 2 กลุ่ม มีความต้องการซื้อแพ็คเกจทัวร์นั้น

5.3 แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายเพื่อเชื่อมโยงเส้นทาง ท่องเที่ยวระหว่างนครคุนหมิงและแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายเพื่อเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยว ระหว่างนครคุนหมิงและแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายใช้การระดมความคิดเห็น (Focus Group) จากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย จำนวน 2 ครั้ง ณ ห้องประชุม โรงแรมขุนยวม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย คือ วันที่ 16 และ 23 มิถุนายน 2549 ซึ่งได้รับความร่วมมือจากภาครัฐและเอกชนเป็นอย่างดี ทำให้ได้แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวของ จังหวัดเชียงรายเพื่อเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวระหว่างคุนหมิงและเชียงราย ซึ่งสามารถสรุปแนวคิด ที่สำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย ดังนี้

- 1) การสร้างความเข้าใจในนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย ให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

- 2) การบูรณาการเส้นทางการท่องเที่ยวระหว่างนครคูนหมิงและแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย
- 3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายทั้งภาครัฐและเอกชน
- 4) การสร้างกิจกรรมหรือรูปแบบความร่วมมือในการจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

ข้อสรุปที่เป็นแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายเพื่อเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวระหว่างนครคูนหมิงจังหวัดเชียงราย โดยแบ่งเส้นทางท่องเที่ยวออกเป็น 3 เส้นทาง ได้แก่ 1) เส้นทางเชื่อมโยงการท่องเที่ยวทางบก 2) เส้นทางเชื่อมโยงการท่องเที่ยวทางน้ำ และ 3) เส้นทางขนส่งทางอากาศ

ข้อสรุปที่เป็นแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายเพื่อเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวระหว่างนครคูนหมิงและจังหวัดเชียงรายทั้ง 3 เส้น ต้องอาศัยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนประชาชนในพื้นที่ซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียต่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดเชียงรายโดยกำหนดแนวคิดหลักในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ดังนี้

1) การรับรู้มุมมองร่วมกัน

การรับรู้ร่วมกันถือเป็นหัวใจของเครือข่ายที่ทำให้เครือข่ายดำเนินไปอย่างต่อเนื่องโดยสมาชิกในเครือข่าย ต้องมีความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้เหมือนกันถึงเหตุผลในการเข้ามาร่วมกันเป็นเครือข่าย เช่น มีความเข้าใจในตัวปัญหาและมีจิตสำนึกในการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน ประสบกับปัญหาอย่างเดียวกันหรือต้องการความช่วยเหลือในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกของเครือข่ายเกิดความรู้สึกผูกพันในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาหรือลดความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น

2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน

วิสัยทัศน์ร่วมกัน หมายถึง การที่สมาชิกมองเห็นจุดมุ่งหมายในอนาคตที่เป็นภาพเดียวกัน มีการรับรู้และเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน และมีเป้าหมายที่จะเดินทางไปด้วยกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันทำให้กระบวนการขับเคลื่อนเกิดพลัง มีความเป็นเอกภาพ และช่วยผ่อนคลายความขัดแย้งอันเนื่องมาจากความคิดเห็นที่แตกต่างกัน และหากสมาชิกมีวิสัยทัศน์ส่วนตัวอยู่แล้วต้องมีการปรับให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของเครือข่ายให้มากที่สุด

3) การเกิดประโยชน์และความสนใจร่วมกัน

ผลประโยชน์ในที่นี้ครอบคลุมถึงผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงินและผลประโยชน์ไม่ใช่ตัวเงิน ในการดำเนินงานของเครือข่าย จำเป็นต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับจากการเข้าร่วม โดยผลประโยชน์ที่สมาชิกแต่ละคนจะได้รับอาจแตกต่างกัน แต่ควรต้องให้ทุกคนและต้องเพียงพอที่จะเป็นแรงจูงใจให้เขาเข้ามีส่วนร่วมในทางปฏิบัติได้จริง

4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง

การมีส่วนร่วมของสมาชิกในเครือข่ายเป็นกระบวนการที่สำคัญมากในการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย โดยควรเป็นความสัมพันธ์ในแนวราบ (Horizontal Relationship) คือความสัมพันธ์ฉันเพื่อน มากกว่าความสัมพันธ์ในแนวตั้ง (Vertical Relationship) ในลักษณะเจ้านายลูกน้อง

5) การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน

โดยนำจุดแข็งของฝ่ายหนึ่งไปช่วยแก้ไขจุดอ่อนของอีกฝ่ายหนึ่ง แล้วทำให้ได้ผลลัพธ์เพิ่มขึ้นในลักษณะพลังทวีคูณ ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้มากกว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเมื่อต่างคนต่างอยู่

6) การพึ่งพิงร่วมกัน

7) การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน

สมาชิกในเครือข่ายต้องทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เช่น มีการติดต่อกันผ่านการพบปะพูดคุย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน หรือมีกิจกรรมประชุมสัมมนาาร่วมกัน โดยลักษณะของปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกควรเป็นการแลกเปลี่ยนกัน (Reciprocal Exchange) มากกว่าที่จะเป็นผู้ให้หรือเป็นผู้รับฝ่ายเดียว (Unilateral Exchange)

นอกจากนี้ แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวระหว่างนครคุณหมิงและจังหวัดเชียงราย จากการระดมความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย จึงเป็นสิ่งสำคัญและเป็นประโยชน์ของทุกภาคส่วนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายให้ยั่งยืนโดยไม่มองข้ามศักยภาพของการบริหารจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งของเจ้าบ้านและผู้มาเยือน โดยพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนอย่างบูรณาการ สรุปได้ ดังนี้

- 1) การมุ่งตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยว
- 2) มุ่งพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว
- 3) มุ่งรักษาฟื้นฟูและส่งเสริมคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว
- 4) คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว
- 5) มุ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว

บทสรุป

จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพพื้นฐานในการพัฒนาไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของภาคเหนือได้ต่อไป แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาจากการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายมีผลกระทบทั้งในแง่บวกและแง่ลบต่อพื้นที่และชุมชน ผลกระทบที่เกิดขึ้นมีทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงคุณภาพสิ่งแวดล้อม การวิจัยในครั้งนี้จึงเป็นการรวบรวมข้อมูลในมิติต่าง ๆ ดังกล่าวรวมทั้งการนำเสนอแนวทางการปฏิบัติเพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการจัดการดูแลอย่างเป็นระบบ มีการบูรณาการงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกัน และเร่งสร้างต้นแบบการประสานงานร่วมมือของรัฐ ชุมชน และผู้ประกอบการเพื่อให้สามารถจัดการและป้องกันผลกระทบแง่ลบได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นอันจะนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสำหรับจังหวัดเชียงรายต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- เกศนาก ชุ่มประดิษฐ์. (2549). *อัตลักษณ์และภาพลักษณ์ของจังหวัดเชียงราย*. เชียงราย: โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดล้านนา.
- จิรภา คักดีกิตติมาลัย. (2550). *ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย*. เชียงราย: โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดล้านนา.
- เฉลิมชัย คำแสน. (2550). *ทัศนคติและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย*. เชียงราย: โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดล้านนา.
- ชุกกลิ่น อุณวิจิตร. (2549). *ศักยภาพและความต้องการในการวางแผนและจัดการท่องเที่ยวขององค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น*. เชียงราย: โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดล้านนา.
- บุษบา สิทธิการ. (2549). *ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย*. เชียงราย: โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดล้านนา.
- ปรามินทร์ อริเดช. (2549). *รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนจังหวัดเชียงราย*. เชียงราย: โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดล้านนา.
- ประภาพร พนมไพร. (2549). *ทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อการต้อนรับของชาวเชียงราย*. เชียงราย: โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดล้านนา.
- ประภาพรณ ไชยานนท์. (2550). *ผลกระทบทางการท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงราย*. เชียงราย: โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดล้านนา.

- ปริญญญา แก้วโพธิ์. (2550). *การศึกษาหัตถกรรมและผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน ในการสนับสนุนการท่องเที่ยว จังหวัดเชียงราย*. เชียงราย: โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดล้านนา.
- พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง. (2549). *รูปแบบและแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบ้านศิลปิน เชียงราย*. เชียงราย: โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดล้านนา.
- เพทาย บำรุงจิต. (2549) *ศักยภาพและความพร้อมของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว เชียงแสน ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย*. เชียงราย: โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดล้านนา.
- พัทธมน บุญยราศรัย. (2550). *ศักยภาพและความต้องการในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยว และภาคประชาสังคมและ NGO*. เชียงราย: โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดล้านนา.
- ภัทรานิชษฐ์ ศรีจันทร์พานธุ์. (2550). *ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมธรรมชาติจากการท่องเที่ยวบริเวณ แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติของจังหวัดเชียงราย*. เชียงราย: โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดล้านนา.
- มาฆะ ชิตตะสังคะ. (2549). *บทเรียนจากกระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวโดยภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน จังหวัดเชียงราย*. เชียงราย: โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดล้านนา.
- ยุพิน หนีใจเจริญ. (2549). *ศักยภาพและความพร้อมการนวดแผนไทยในจังหวัดเชียงราย*. เชียงราย: โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดล้านนา.
- รังสิต เกาแก้ว. (2549). *การศึกษามลกระทบทางการท่องเที่ยวที่มีต่อวิถีการดำเนินชีวิตของชนเผ่า จังหวัดเชียงราย กรณีศึกษาเปรียบเทียบกับจังหวัดเชียงรายกับนครคุนหมิง*. เชียงราย: โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดล้านนา.
- วิชร นันตะยานา. (2549). *แนวทางในการพัฒนาเมืองท่องเที่ยวกับเมืองอุตสาหกรรม กรณีศึกษา จังหวัดเชียงราย*. เชียงราย: โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดล้านนา.
- วิรุณสิริ ไจมา. (2550) *ศักยภาพ บทบาท และความต้องการของภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงรายในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด*. เชียงราย: โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดล้านนา.
- ศรีสมร คุณากรบดินทร์. (2549). *ศักยภาพและความพร้อมของร้านอาหารพื้นเมืองสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย*. เชียงราย: โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดล้านนา.

- ศศิธร รุ่งกิจเลิศสกุล. (2550). *แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสปาจากน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัด เชียงราย*. เชียงราย: โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัด ล้านนา.
- ศุภลิน สุริยะ. (2549). *ศักยภาพผลิตภัณฑ์และบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัด เชียงราย*. เชียงราย: โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัด ล้านนา.
- สิริโหม พิเชษฐบุญเกียรติ. (2549). *พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยว ต่างชาติ ในนครคูมหมิง มณฑลยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน*. เชียงราย: โครงการ วิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดล้านนา.
- สุจิตราภา พันธวีโล. (2545). *รูปแบบการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม กรณีศึกษา บ้านหล່อชา (อาซ่า) ตำบลแม่ยาว อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย*. เชียงราย: โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดล้านนา.
- สุพรรณนิการ์ ขวัญเมือง. (2550). *ศักยภาพและความพร้อมของการท่องเที่ยวเชิงสปาจังหวัดเชียงราย*. เชียงราย: โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดล้านนา.
- อรวรรณ จำพุดดี. (2550). *แนวทางการพัฒนาการตลาดของผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ใน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย*. เชียงราย: โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่ม จังหวัดล้านนา.
- อารีรัตน์ โกลิทธิ. (2550). *ปัญหาและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัด เชียงราย*. เชียงราย: โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัด ล้านนา.

Translated Thai References

- Aridech, Poramin. (2006). *Eco-Tourism Management Organized by Chiangrai Province Communities*. (In Thai)
- Bamrungjitt, Petay. (2006). *Tourism Products in Chiangrai Province: Potential Market for Religious Art and Culture*. (In Thai)
- Boonyarasai, Phathamon. (2007). *The potentials and tourism managerial planning demands of social sector and NGO of Chiangrai province*. (In Thai)
- Chaiyanont, Prapaphun. (2007). *The Effect of Tourism towards economic situation of Chiangrai Province*. (In Thai)
- Chumpradit, Katekanok. (2006). *Identity and Image of Chiangrai Province*. (In Thai)
- Jaima, Wirunsiri. (2007). *Tourism Business Stakeholder in Chiangrai Province: Capacity and Need for Tourism Planning and Management*. (In Thai)

- Jamphut, Orawan. (2007). *Guidelines for Marketing Development of OTOP Products toward Tourism Industry in Chiang Rai Province*. (In Thai)
- Kaewpoh, Parinya. (2007). *A Study of Handicrafts and Local Products to Promote Chiang Rai Province's Tourism*. (In Thai)
- Khamsaen, Chalearmchai. (2007). *Tourist Perception and Tourist Behavior in Chiangrai*. (In Thai)
- Khittasangka, Makha. (2006). *Lessons Learned form Planning Process by Government, Private and Local Administration Toward Management of Sustainable Tourism in Chiang Rai Province*. (In Thai)
- Khuanmuang, Supannika. (2007). *The Potential of Spa Entrepreneurs for Spa Tourism in Chiang Rai*. (In Thai)
- Khunakornbodin, Srisamorn. (2006). *Potentialities for Tourism Planning and Management: A Case Study of Lanna Food Restaurants in Chiang Rai Province*. (In Thai)
- Kosit, Aree. (2007). *Problems and legal measures concerning tourism management in Chiang Rai*. (In Thai)
- Meejaicharoen, Yupin. (2006). *The Potential and Readiness of Thai Massage in Chiang Rai*. (In Thai)
- Ngaokeaw, Rungsit. (2006). *Tourist Impact on the life style of minority in Chiangrai: Comparison between Chiang Rai and Khonming*. (In Thai)
- Nuntayana, Wichorn. (2006). *Strategies for Developing Tourist with an Industrial City: A Case Study of Chiang Rai Province*. (In Thai)
- Ounvijit, Chooglin. (2006). *Potential and Requirement of Local Administration Authorities in Tourism Planning and Implement*. (In Thai)
- Panomprai, Prapaporn. (2006). *Attitude of Foreign Tourists toward the Hospitality of Chiang Rai People*. (In Thai)
- Phanwilai, Sujitrapa. (2002). *A Community Participatory Village Management Model for Cultural Tourism: A Case Study of Baan Lorcha (Akha), Mae Yao Sub-district, Mueang District, Chiang Rai Province*. (In Thai)
- Pichedboonkiat, Sirichom. (2006). *Behavior and Needs of Thai and Foreign Tourists in Kunming, The People's Republic of China*. (In Thai)
- Prapatong, Pollavat. (2006). *The Artist's Residence Excursion Arrangement and Management in Chiang Rai Province*. (In Thai)

- Rungkitloetsakun, Sasithorn. (2007). *Guidelines for Natural Hot Spring Tourism Development in Chiang Rai Province*. (In Thai)
- Sakkitimalai, Jirapha. (2007). *Tourists Satisfaction on Chiang Rai Tourism Products*. (In Thai)
- Sitikarn, Bussaba. (2006). *Socio-Cultural Impacts of Tourism Development in Chiang Rai Province, Thailand*. (In Thai)
- Srijuntrapun, Patranit. (2007). *Physical and Ecological Environmental Impact Assessment of Tourism in Chiang Rai Province*. (In Thai)
- Suriya, Suppasin. (2006). *The Potentiality of Products and Services for Medical Tourism in Chiang Rai Province*. (In Thai)